

JONGEREN, IDENTITEIT EN DIVERSITEIT

“ Hoe komt het dat sommige jongeren/jongvolwassenen irrationeel, brutaal, radicaal & soms gewelddadig worden? ”

Mohamed Benhaddou
diversiteitsdenken en cultuurinzicht

(psychologische – culturele – en sociaal agogische wetenschappen)

HOOFDDOELSTELLING

Gedrag proberen begrijpen



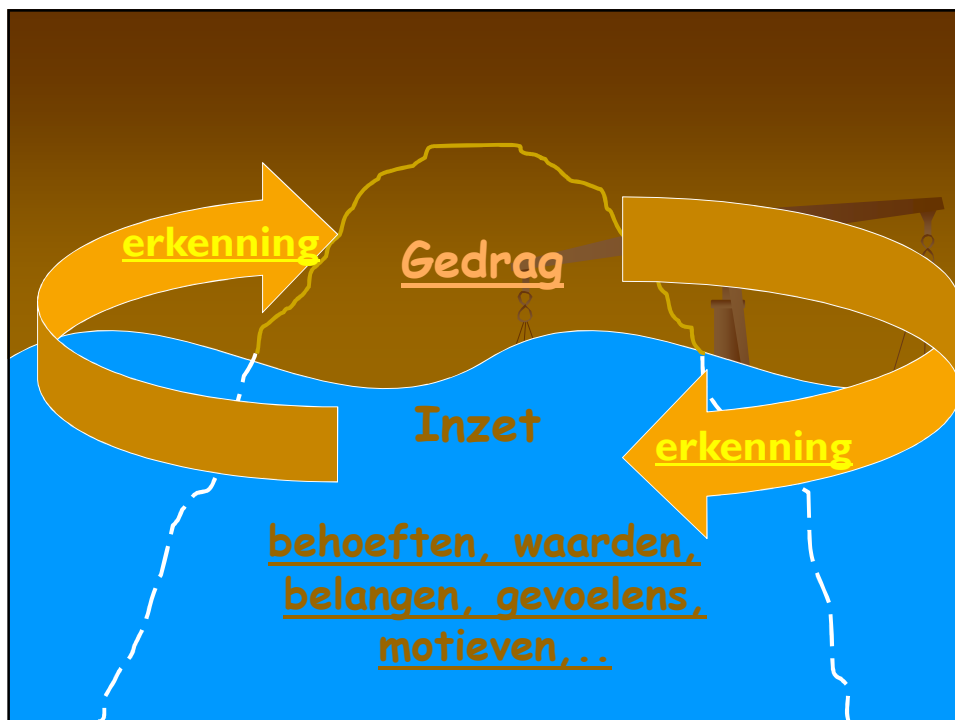
Gedrag toelaten/goedkeuren

HOOFDDOELSTELLING

■ Waarom ?

Kennis is voorwaarde tot begrip
Begrip is voorwaarde tot dialoog

Dialoog in dialoogvorm ipv
dialoog in monoloogvorm



VOORBESCHOUWING

- Verschillende strategieën: (5)
 - *dadermodel* = probleemgroep
 - *verschilmodel* = te veel nadruk op verschil
 - *Slachtoffermodel* = gebrekmodel
 - *Discriminatiemodel* = machtsverschillen

➤ **Diversiteitsmodel = integratiemodel**



DIVERSITEITSDENKEN

*“Wie slechts één
samenleving kent,
kent die ook niet”*

S.R. Steinmetz

Je auto is een Japanner
Je pizza is Italiaans
Je democratie is Grieks
Je koffie is Braziliaans
Je shampoo is Engels
Je vakantie is Turks
Je schrift is Latijns
Je cijfers zijn Arabisch

En je buur blijft een 'vreemdeling' ?!



*“ We leven in een treurige tijd:
het is gemakkelijker een atoomkern te
verbrijzelen dan een vooroordeel ”*

Citaat van Albert Einstein



Hoeveel poten heeft een stoel ?



Hoe groeten mensen mekaar ?



Hoe groeten mensen mekaar ?



Hoe groeten mensen mekaar ?



Al deze verschillende uitingen
van begroeten hebben
éénzelfde doel = het is een
teken van

Respect

Maar wat gebeurt er als twee
uitingen van begroeten mekaar
niet begrijpen ?



Hand geven

Respect

Hand op het
hart

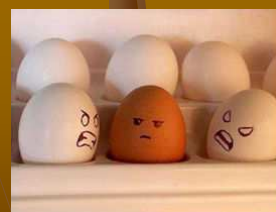
Onverschating invloed van cultuur en religie

Ontstaan er '*misverstanden*'
en onopgeloste misverstanden
leiden tot '*conflicten*'



We groeien op verschillende
plaatsen, we smaken
verschillend, maar we zijn gelijk





“De diversiteit die een multiculturele samenleving met zich meebrengt, is maatschappelijk kapitaal.

Diversiteit vergroot het arsenaal van zienswijzen en oplossingsstrategieën, en daarmee de veerkracht van een samenleving.

Diversiteit is geen beheersprobleem, maar een vindplaats van nieuwe inzichten en een ontwikkelingsruimte voor nieuwe methoden.”

Van Dijk et al., 2000, p. 138
(belangrijke pion in diversiteitsdenken)

ANALYSE

- Ontwikkeling van identiteit bij jongeren (Pedagogische Wetenschappen)



Bio – psycho – sociaal – ethisch model

BIO	→	Natuurlijke aanleg
PSYCHO	→	Psycho – affectieve welbevinden
SOCIAAL	→	Sociale relaties/omgeving
ETISCH	→	Waardenkader

ANALYSE

- Wat is aanvaardbaar gedrag ?
- Wat is onaanvaardbaar gedrag?
- Wat is puberaal gedrag?
- Wat is gewelddadig gedrag?
- Eerst gedrag **begrijpen** en dan **ingrijpen**?
- Eerst **ingrijpen** op gedrag en dan **begrijpen**?

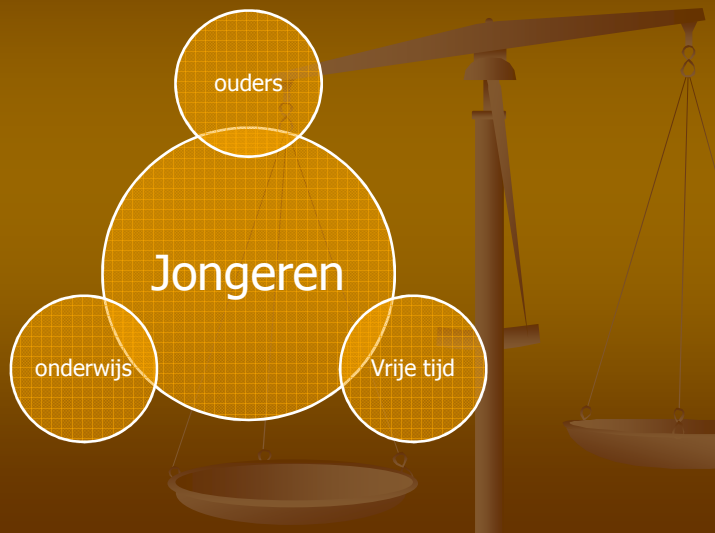
ANALYSE

Angst / onzekerheid / laag zelfbeeld

- 
- wantrouwen stijgt
 - motivatie daalt
 - onbegrip stijgt
 - negatieve gedrag neemt toe
 - externe respons
(ingreep in irrationaliteit)
 - gedragscorrectie

- 
- wantrouwen stijgt
 - motivatie daalt
 - onbegrip stijgt
 - assimilatie/kopieer gedrag
 - interne respons
(irrationaliteit)
 - geen gedragscorrectie

ANALYSE



ANALYSE

- Wanneer komt de ontwikkeling van jongeren in het gedrang?
 - ↪ Wanneer er sprake is van onwelzijn in de ontwikkelingsfases van jongeren binnen BPSE – model
 - ➔ Stress / frustratie / agressie / geweld

Kwetsbaarheid vanuit BPSE - Model

■ Biologische factoren

- Prenatale/perinatale/postnatale
- Ziektes, pathologie



Kwetsbaarheid vanuit BPSE - Model

■ Psychologische factoren (Life events)

Trauma:

- Geweld, aanranding, oorlog situatie
- Discriminatie, uitsluiting, racisme

Rouw:

- Elke verliessituatie kan ontwrichtend zijn



Kwetsbaarheid vanuit BPSE - Model

■ Psychologische factoren (Life events)

Posttraumatische stress

Angst

Schuldgevoelens

Nutteloosheid, daling zelfvertrouwen

Eenzaamheid

Heimwee

Onzekerheid over de toekomst

Kwetsbaarheid vanuit BPSE - Model

■ Psychologische factoren (Life events)

ziekte(beelden):

- Pathologie
- Verslaving(en)
- Ziektes

Kwetsbaarheid vanuit BPSE - Model

■ Sociale factoren

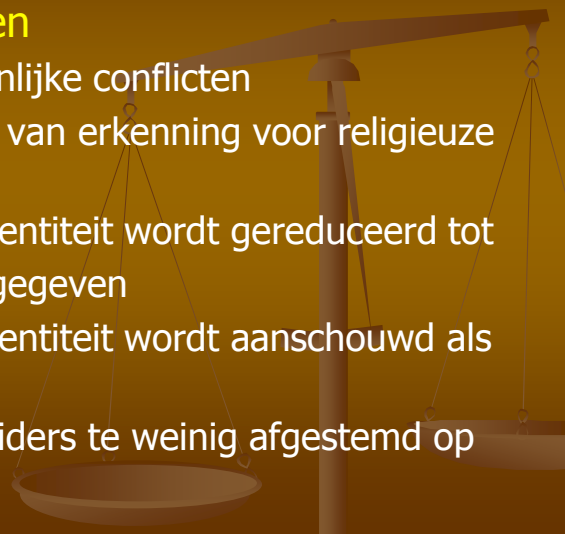
- Peers
- Culturele/etnische achtergrond
- Media en publiciteit
- Opvoeding
- Onderwijs



Kwetsbaarheid vanuit BPSE - Model

■ Ethische factoren

- Transpersoonlijke conflicten
- Geen gevoel van erkenning voor religieuze identiteit
- Religieuze identiteit wordt gereduceerd tot een cultuurgegeven
- Religieuze identiteit wordt aanschouwd als bijgeloof
- Religieuze leiders te weinig afgestemd op de context



Levensgebieden

■ LWLW: (2 maal LW)

- Leven en Wonen
- Leren en Werken



Thema's



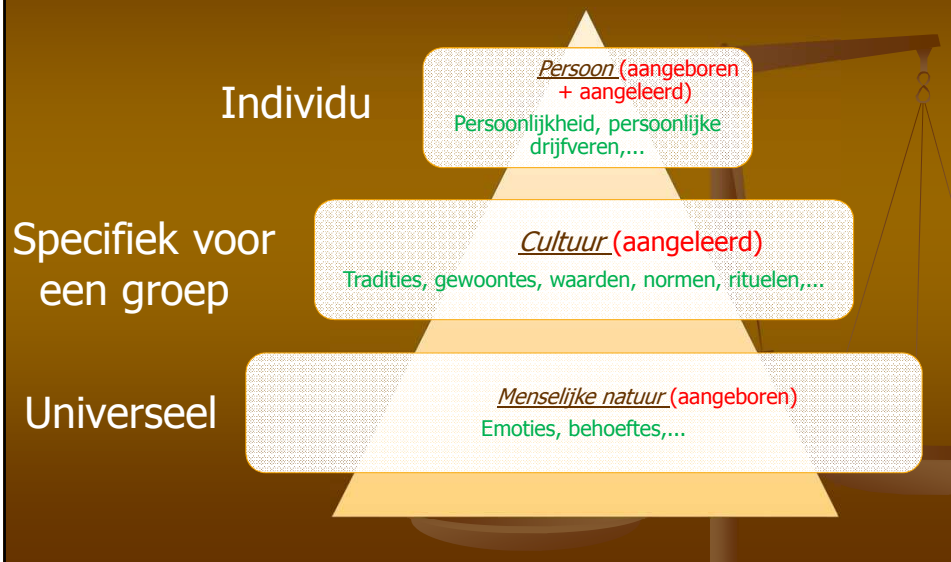
VANUIT 2 INVALSHOEKEN

- DEEL 1: *Culturele dimensie*
- DEEL 2: *Spirituele – religieuze dimensie*

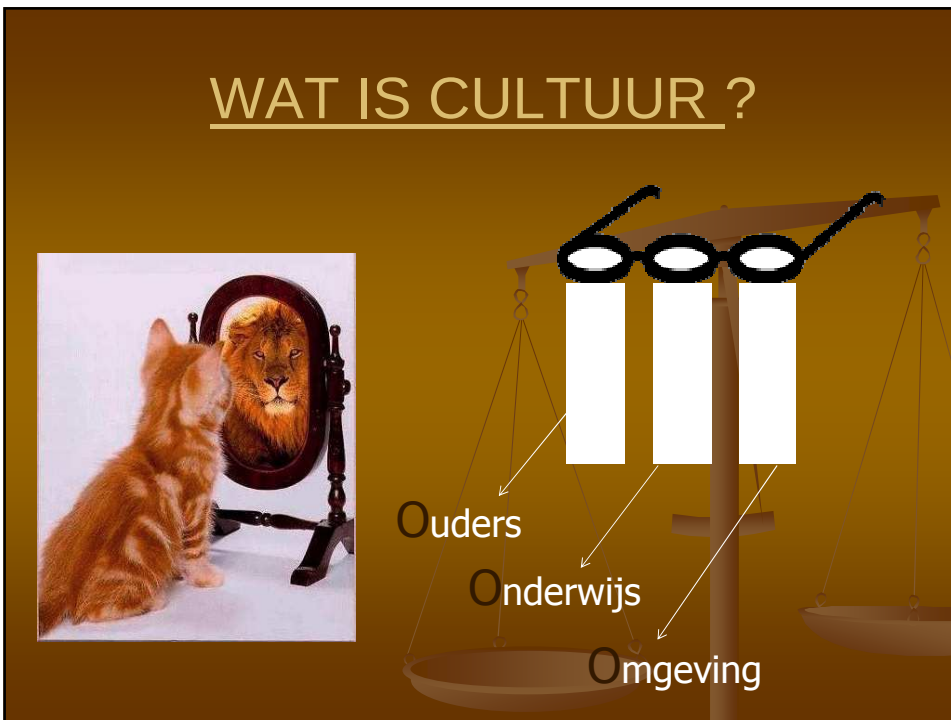
DEEL1: CULTUUR

Hoe kunnen we door **interculturele** klemtonen de mate van participatie van jongeren en de betrokkenheid van hun (familiale) context verhogen in een samenleving?

WAT IS CULTUUR ?



WAT IS CULTUUR ?



WAT IS CULTUUR ?

- **MULTICUTURELE benadering** (kennis)
 - **INTERCULTURELE benadering** (vaardigheid)
 - **TRANSCULTURELE benadering** (attitude)
- 

WAT IS CULTUUR ?

■ **Beeldvorming**



- Stereotype
- Vooroordelen
- Discriminatie
- Racisme



Self fulfilling prophecy



Bepaalde jongeren zijn ➡ KWETSBAAR

- Migratiegeschiedenis: cultuurschok
- Minderheidsgroep: minderheidsgevoel
- Meervoudige identiteit: gaat gepaard met meer verwachtingen
- Identiteitsconflict: schakelcultuur
- Confrontatie tussen verschillende beschavingen:
persoonsgericht ↔ *groepsgericht*
individualistisch ↔ *collectivistisch*
(G) grofgemazen ↔ *(F) fijn gemazen*
IK ↔ *WIJ*



Dominantie van de overheersende waarden (superieur – inferieur)

Migratie, een stressvolle gebeurtenis

- Men ervaart een cultuurschok
- Van een premoderne in postmoderne tijdperk
- Veel angst en onzekerheid → ontketening van een controlemechanisme
- Heroriëntering van de gezinsrelaties
heel veel stress ←
- Leeftijd van het immigrante kind is van invloed op het ontwikkelingsproces

Verschillen tussen F- en G- culturen

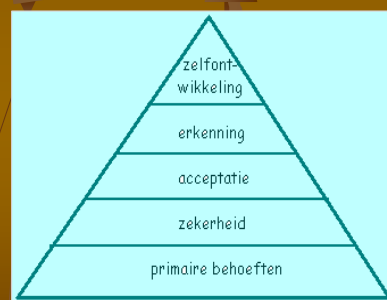


Verschillen tussen F- en G- culturen

■ De F- cultuur



■ De G- cultuur



Verschillen tussen F- en G- culturen

■ F-culturen

- ✓ Fijnmazig, wij, groep
- ✓ Groep bepaalt regels
- ✓ Groep boven individu
- ✓ Solidariteit, sociale controle, bescherming
- ✓ Armen, platteland

■ G-culturen

- ✓ Grofmazig, ik, individu
- ✓ Individu leidt regels af
- ✓ Individu boven groep
- ✓ Individuele vrijheid, prestatie, streven
- ✓ Rijken, stad

Verschillen tussen F- en G- culturen

■ F-culturen

- ✓ Groepsafhankelijkheid
- ✓ Extern geweten
- ✓ Schaamte
- ✓ Gedrag afhankelijk van rol
- ✓ Beleefdheid, nadruk op vorm

■ G-culturen

- ✓ Individualiteit
- ✓ Intern geweten
- ✓ Schuld
- ✓ Gedrag afhankelijk van eigen persoonlijkheid
- ✓ Openheid, nadruk op vorm

Verschillen tussen F- en G- culturen

■ F-culturen

- ✓ Impliciete communicatie
- ✓ Emotioneel
- ✓ Sociaal wenselijke antwoorden
- ✓ Openlijke confrontatie vermijden
- ✓ Conflicten ontlopen

■ G-culturen

- ✓ Expliciete communicatie
- ✓ Rationeel
- ✓ Eerlijke antwoorden
- ✓ Directe confrontatie
- ✓ Conflicten snel beëindigen

Verschillen tussen F- en G- culturen

■ F-culturen

- ✓ Gevoeligheden ontwijkend beantwoord
- ✓ Nadruk op hiërarchie
- ✓ Fysieke agressie toelaatbaar (wraak)
- ✓ Aandacht voor geheel
- ✓ Nastreven van:
 - eer/respect
 - waardering (van buitenaf)

■ G-culturen

- ✓ Alles moet bespreekbaar zijn
- ✓ Nadruk op onderlinge gelijkheid
- ✓ Fysieke agressie onbeschaafd (vermijden)
- ✓ Aandacht voor samenstellende delen
- ✓ Nastreven van:
 - persoonlijk geluk
 - zelfwaardering
 - integriteit

F - en G - CULTUUR

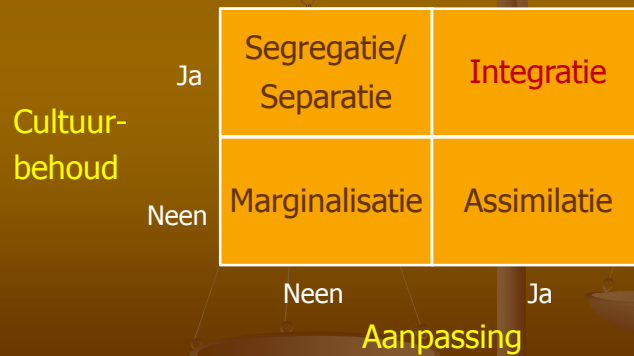
- **G- CULTUUR**: (Westerse samenleving)
 - welbevinden ligt in de persoonlijke ontplooiing
 - Men beschouwt zichzelf als onafhankelijke individuen
 - Persoonlijke doelen en belangen boven de groep
 - Meer persoonlijke vrijheden, dus ook meer persoonlijke verantwoordelijkheden
 - Deelname aan de maatschappij gebeurt op basis van persoonlijke beslissingen en persoonlijke verantwoordelijkheden (persoonlijke keuzes)
 - een duidelijke en een eigen mening kunnen hebben is een voorwaarde voor deelname en functionering in de maatschappij

F - en G - CULTUUR

- **F- CULTUUR**: (Zuiderse – en Oosterse samenleving)
 - Nadruk ligt meer bij de groep
 - Het gedrag meer bepaald door de relaties en de posities (positioneel gedrag- omliggende gedragsregels)
 - De groep vormt de basis voor de deelname aan de samenleving
 - De grootste verantwoordelijkheid van de persoon is zorgen dat de harmonie binnen de groep niet verstoord wordt
 - Daarnaast moet elke lid van die groep precies weten wat de rol is van de andere groepsleden.
 - Sterk materiële en psychologisch afhankelijkheidsrelatie

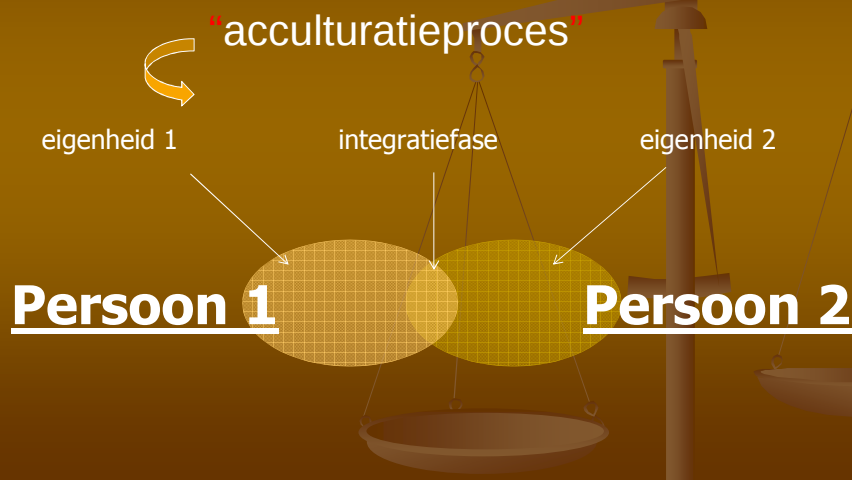
ACCULTURATIEPROCES

- Acculturatie: ontmoeting tussen twee of meerdere culturen



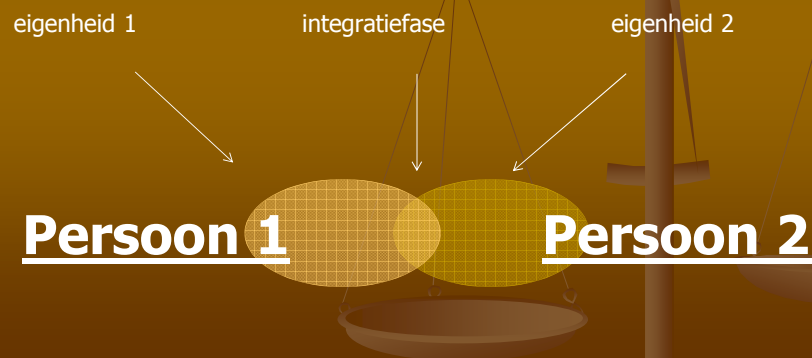
Sociale inclusie → integratiemodel

- Multiculturalisme: **maatschappij model**



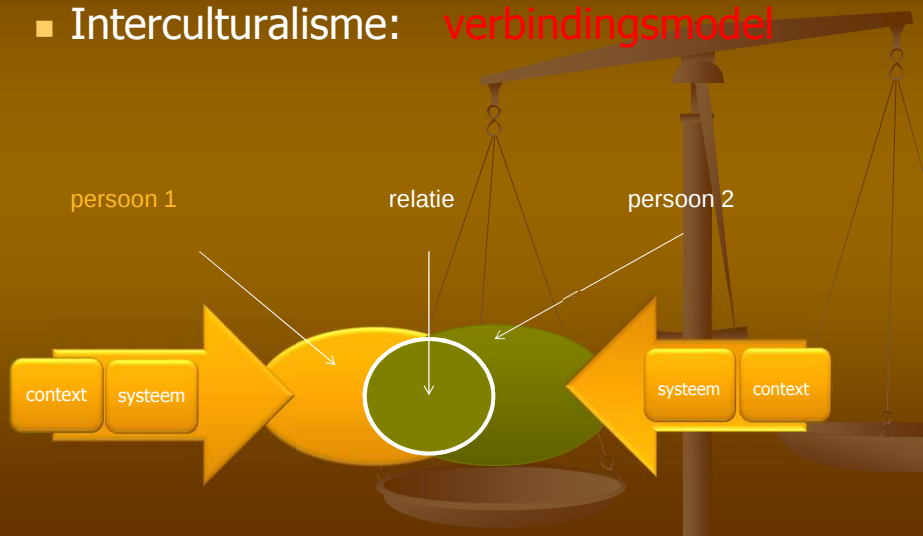
Sociale inclusie ➡ integratiemodel

- Multiculturalisme: **maatschappij model**
“acculturatieproces” (*burger – burger*)



Sociale inclusie ➡ integratiemodel

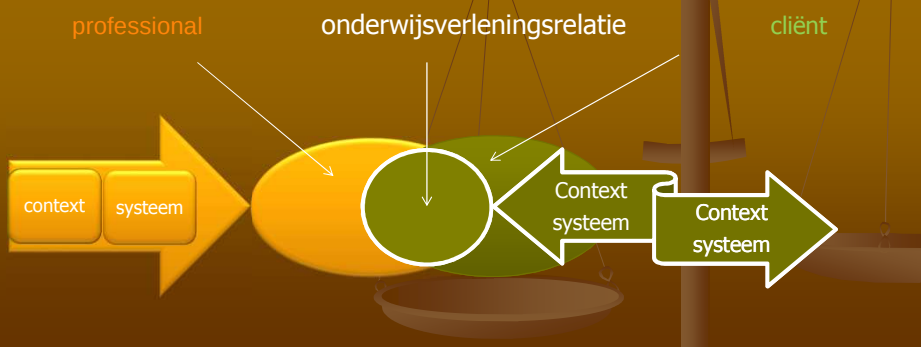
- Interculturalisme: **verbindingsmodel**



Hulp/dienst/zorgverlenings/onderwijs model → sociale inclusie

- Interculturalisme: **onderwijsmodel**

“ inculturatieproces ” (mandaat – cliënt)



DEEL 2: SPIRITUALITEIT

Hoe kunnen we door **spirituele** klemtonen de mate van participatie van jongeren en de betrokkenheid van hun (familiale) context verhogen in een samenleving?

SPIRITUALITEIT

- *Spiritualiteit* = heeft in de breedste zin te maken met zaken die de **geest** (Latijn: spiritus) betreffen. Het woord wordt op **vele manieren** gebruikt en kan te maken hebben met **religie** of **bovennatuurlijke krachten** met nadruk op **persoonlijke innerlijke ervaring** → in strikte zin: **bewustzijn**

➡ *Religieuze vormen* = de menselijke ziel of het menselijke innerlijk vindt zijn **oorsprong in een goddelijke of andere transcendentie**

➡ *Niet - religieuze vormen* = de menselijke ziel of het menselijke innerlijk staat in **relatie met/tot een hogere werkelijkheid**



FASCINEREND,
VERLICHTEND en
VERSTERKEND



COMPLEX , ONBEKEND en
BEANGSTIGEND



'SPIRITUELE' IDEALISME

ELKE GENEZING VAN EEN PSYCHISCHE ONGEMAK
VINDT PLAATS IN HET GEESTELIJK BEGINSEL

SPIRITUALITEIT en WETENSCHAP



Interculturele competenties

- **Nieuwsgierig worden:** jezelf vragen gaan stellen, je uitgedaagd voelen om na te gaan denken en je te verwonderen.
- **Je inzicht uitbreiden:** Kennis van zaken hebben is belangrijk: wat zijn de feiten? hoe verlopen groepsprocessen? hoe ontwikkelen mensen zich? Door meer te weten zie je beter wat er aan de hand is.
- **Bewustwording** van hoe het bij **jezelf** werkt. Je neemt jezelf onder de loep en staat stil bij jouw eigen ervaringen met diversiteit. Je laat je raken door deze materie en met vallen en opstaan herken en erken je het bestaan en de werking ervan. Dat heb je nodig om met anderen te kunnen werken. Bewust- zijn betekent dat je iets kunt plaatsen en de betekenis ervan kunt doorgronden. Als je weet wat het voor jou zelf betekent, kun je beter omgaan met diversiteit.
- **Houding ontwikkelen en vaardigheden leren.** Nieuwsgierigheid, inzicht en bewustwording zijn vertrekpunt om te leren hoe je kunt handelen. Een belangrijke vaardigheid bij het omgaan met diversiteit is bijvoorbeeld het bespreekbaar maken van overeenkomsten en verschillen. Hierbij hoort ook het bespreekbaar maken van de gevoelens die daarmee gepaard gaan. Leren omgaan met gevoelens van anderen begint met herkenning en het durven benoemen van je eigen gevoelens. Om deze vaardigheden effectief te kunnen toepassen heb je bepaalde persoonlijke eigenschappen nodig zoals openheid, respect, invoelend vermogen en creativiteit. Sommige mensen hebben op dit gebied meer aanleg, maar je kunt door oefening deze eigenschappen versterken.

Aanbevelingen en conclusies

- De meeste basisvaardigheden voor informatie verwerkingen nemen toe tijdens het opgroeien tot de leeftijd van ongeveer 15 jaar.



Ze missen echter nog het vermogen:

- om vooruit te plannen
- om de voor – en nadelen van een beslissing af te wegen
- coördinatie van cognitie en emotie wanneer gevoelens interfereren met het logisch redeneren

Aanbevelingen en conclusies

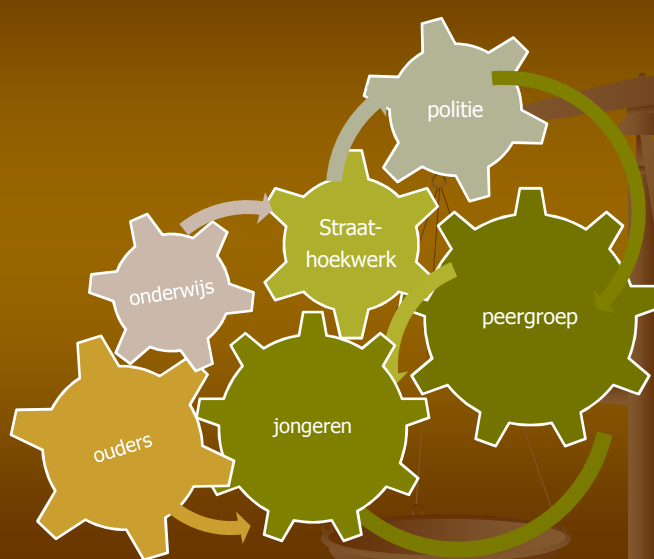
- Inzetten op intersubjectieve communicatie(lijnen)



Aanbevelingen en conclusies



Aanbevelingen en conclusies



Aanbevelingen en conclusies

INZETTEN OP:

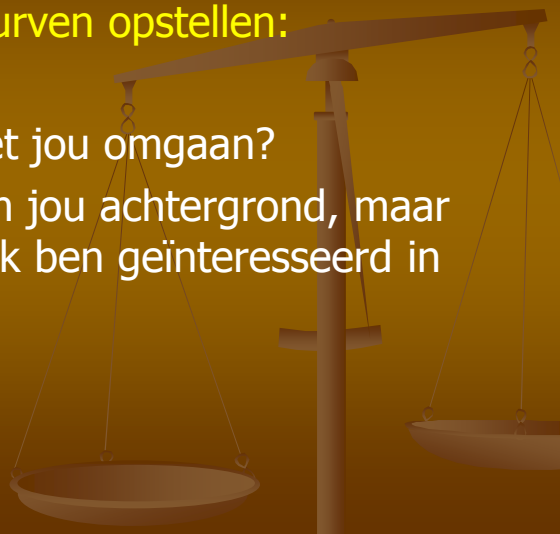
- Informele contacten
- Steunfiguren
- Vertrouwensfiguren/brugfiguren
- Buddysysteem
- Ervaringsdeskundigen



Aanbevelingen en conclusies

Zich kwetsbaar durven opstellen:

- Hoe moet ik met jou omgaan?
- Ik weet niks van jou achtergrond, maar vertel het mij...ik ben geïnteresseerd in jou



Aanbevelingen en conclusies

■ Pedagogiek (opvoeden)

Voeding geven



Vertrouwen en zorg
geven

Snoeien



Confronteren/
begrenzen

Aanbevelingen en conclusies

■ Vertrouwen dimensie



Zijnsvertrouwen

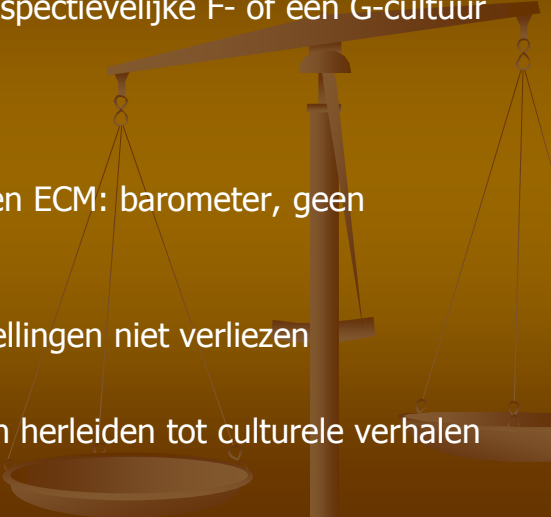


Zorgvertrouwen

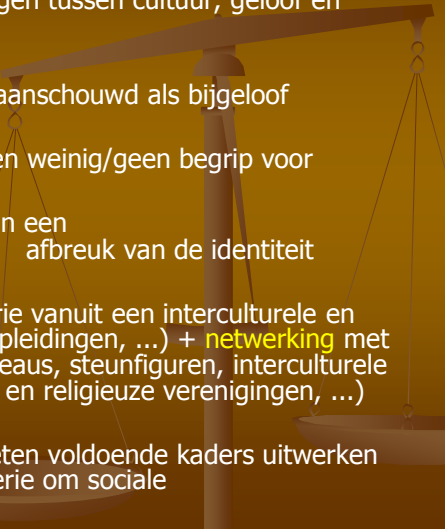
Hoe zie jij jezelf ?

Basisvertrouwen

Valkuilen

- Herleiding tot een respectievelijke F- of een G-cultuur
 - Overculturalisering
 - Medewerkers met een ECM: barometer, geen vuurtoren
 - Focus van de doelstellingen niet verliezen
 - Religieuze elementen herleiden tot culturele verhalen en/of omgekeerd
- 

Aanbevelingen en conclusies

- Soms worden foutieve tegenstellingen tussen cultuur, geloof en wetenschap geïnterpreteerd:
 - spirituele krachten worden aanschouwd als bijgeloof (etnocentrisme)
 - Bepaalde doelgroepen voelen weinig/geen begrip voor belevenissen
 - Jongeren worden gestuurd in een onthechtingsmechanisme = afbreuk van de identiteit
 - **Beleidsvoering** omtrent deze materie vanuit een interculturele en spirituele bril (kader, vormingen, opleidingen, ...) + **netwerking** met belangrijke actoren (imam, tolkbureaus, steunfiguren, interculturele bemiddelaars, sociale – culturele – en religieuze verenigingen, ...)
 - Spirituele en religieuze leiders moeten voldoende kaders uitwerken en verkondigen omtrent deze materie om sociale beïnvloedingmythes te doorbreken
- 

Aanbevelingen en conclusies

- Veronderstellingen moeten gereflecteerd worden op ons eigen verlangen en verwachtingen om zo recht te doen aan de realiteit
- Personen moeten greep kunnen krijgen op hun eigen leven dat zij zelf wil lijden= empowerment (appel doen op de reeds aanwezige kracht)
- Professionals moeten goed bewust zijn van hun mandaat en de daartoe horende verantwoordelijkheden
- Professionals moeten ook goed bewust zijn van de dominante cultuur waarin we leven en de impact ervan op de relaties met jongeren
- Crisissymptomen moeten op de juiste niveau geïnterpreteerd worden

TOT SLOT



*“De ergste vorm van ongelijkheid is
proberen ongelijke dingen gelijk te
maken.”*

Aristoteles Grieks filosoof 384 v.C. - 322 v.C.



EINDE

De uitdaging in het omgaan
met diversiteit is om door de
overeenkomsten heen, de
verschillen te zien

*„Het eerste wat je moet doen is
vergeten dat ik een zwarte ben,
Ten tweede mag je nooit vergeten dat
ik een zwarte ben“*